

مجموعه آموزش تفسیر و ترجمه قرآن کریم

بر محور سوره‌های حزب مفضل

آموزش روش تفسیر و ترجمه
با تأکید بر نقش علوم ادبی در فهم قرآن کریم

■ جلد ششم ■

گروه تدوین متون درسی
آموزش تفسیر و ترجمه قرآن کریم

مصداق، حمید، ۱۳۴۰ -	سرشناسه
درسنامه فهم روشمند قرآن: آموزش روش تفسیر و ترجمه با تاکید بر نقش علوم ادبی در فهم قرآن کریم/لاوه‌هاش و تالیف حمید مصداق، سعید امینابی، رسول هاشمی، گروه تدوین متون درسی آموزش تفسیر و ترجمه قرآن کریم ۱ برنامه‌ریزی محتوا پژوهشکده بین‌المللی افاق، گروه تفسیر و حدیث.	عنوان و نام پدیدآور
م: انتشارات دارالعلم، ۱۳۹۸.	مشخصات نشر
چ ۶:	مشخصات ظاهری
دوره ۷-۹۶۴-۲۰۴-۴۸۸-۱: ۹۷۸-۹۶۴-۲۰۴-۴۸۷-۰۱: ۹۷۸-۹۶۴-۲۰۴-۴۸۹-۰۱: ۹۷۸-۹۶۴-۲۰۴-۴۹۲-۰۳:	شابک
۹۷۸-۹۶۴-۲۰۴-۴۹۱-۷۳: ۹۷۸-۹۶۴-۲۰۴-۴۹۱-۷۳: ۹۷۸-۹۶۴-۲۰۴-۴۹۲-۰۳:	
چ ۶: ۹۷۸-۹۶۴-۲۰۴-۴۵۴-۰۹:	
درسنامه فهم زبان قرآن: مجموعه آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن کریم بر محور سوره‌ها.	عنوان دیگر
قرآن - ترجمه - راهنمای آموزشی	موضوع
Quran -- Translating -- Study and teaching	موضوع
قرآن - صرف و نحو - راهنمای آموزشی	موضوع
Koran -- Grammar-- Study and teaching	موضوع
امینابی، سعید، ۱۳۶۵ -	شناسه افزوده
هاشمی، رسول، ۱۳۶۶ -	شناسه افزوده
پژوهشکده بین‌المللی افاق، گروه تفسیر و حدیث	شناسه افزوده
گروه تدوین متون درسی آموزش ترجمه و تفسیر قرآن کریم	شناسه افزوده
BP۶۸/۲	رده بندی کنگره
۲۹۷/۱۰۷	رده بندی دیویی
۵۸۸۹۱۲۱	شماره کتابشناسی ملی

درسنامه فهم روشمند قرآن

مجموعه آموزش تفسیر و ترجمه قرآن کریم بر محور سوره‌های حزب مفضل

جلد ششم

برنامه‌ریزی محتوا: پژوهشکده بین‌المللی افاق- گروه تفسیر و حدیث
 پژوهش و تألیف جلد ۲: گروه تدوین متون درسی آموزش تفسیر و ترجمه قرآن کریم
 سعید امینابی، حمید محمدی

ویرایش محتوایی: مهدی رحمانی

طراح گرافیک: محمدرضا رستمی

ناشر: انتشارات دارالعلم

تعداد صفحه و قطع: ۲۴۰ صفحه / وزیری

نوبت چاپ: چهارم / تابستان ۱۴۰۱

شمارگان: ۱۲۰۰ نسخه

قیمت: ۸۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۰۴۵۵۴-۹

شابک دوره: ۹۷۸-۹۶۴-۲۰۴۴۸۸-۷

مرکز پخش: انتشارات دارالعلم

قم: میدان روح‌الله علیه السلام روبروی دبیرستان امام صادق علیه السلام نبش کوچه ۱۹ پلاک ۱۰ تلفن: ۰۲۵۳۷۷۴۴۲۹۸

تهران: خیابان انقلاب، ۱۲ فروردین، ساختمان تجاری ناشران، پلاک ۱۶ تلفن: ۰۲۱۶۹۵۵۴۰۵

مشهد: چهار راه شهدا گنجینه کتاب انتشارات کتاب شفا تلفن: ۰۹۱۵۳۰۱۳۷۰۸ ۰۴۳-۴-۵۱۳۲۲۲

پیشگفتار

حوزه‌های علمیه شیعه، وارث میراث ماندگار علوم و معارف اهل بیت علیهم‌السلام و پاسدار حریم و کیان شریعت و عقاید اسلامی‌اند. این رسالت خطیر، مسئولیت عالمان دین‌باور را در عرصه تعلیم و تربیت، چند برابر کرده است. دغدغه‌های همیشگی عالمان متعهد و طلاب و فضلاء دلسوز نسبت به اصلاح و غنابخشی کمی و کیفی شیوه‌ها، متون و الگوهای آموزشی، در راستای بالندگی، پویایی و کارآمدی نظام آموزشی حوزه، ضرورت بازنگری و اصلاح و تدوین متون بدیع و کارآمد را مورد تأکید قرار می‌دهد.

منزلت و رفعت و جایگاه متون درسی در حوزه‌ها و بهره‌مندی از تراث گران‌سنگ و ذخایر ارزشمند متون قویم، از صلحای سلف و وزانت و اعتبار مؤلفان آنها ایجاب می‌کند که در اصلاح و تدوین متون درسی، اهتمام و دقت و تأمل شایسته مبذول شود. همچنین دگرگونی و تحول در گرایش‌ها، نیازها، انتظارات، شیوه‌ها و الگوهای تعلیم و تربیت، مسئولیت متولیان و متصدیان امر آموزش و پژوهش و برنامه‌ریزی درسی را در حوزه افزون می‌سازد تا به صورت مستمر با ارائه روش‌ها و قالب‌های بدیع و با ارتقای محتوای اصلاح و تدوین متون درسی، همت گمارند.

از این رو مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران بر اساس ضرورت‌ها و نیازهای یاد شده، به اصلاح و تدوین متون درسی اقدام و ده‌ها جلد کتاب درسی را اهل حق، تدوین و منتشر کرده است. در این فرایند سعی شده که با حفظ اصالت و غنای محتوایی گنجینه‌های ارزشمند برجای مانده از عالمان گذشته، با کاربست تکنولوژی آموزشی و مراعات اصول، معیارها و الگوهای جدید، متونی متناسب با اهداف خود، در چهارچوب برنامه‌ها و سرفصل‌های مصوب و سطح علمی و انتظارات فراگیران ارائه کند.

پیمودن این مسیر بلند و طولانی، به مساعدت و حمایت همه جانبه استادان، صاحب‌نظران، مدیران و طلاب معزز نیازمند است که با ارائه پیشنهادهای، نقدها و دیدگاه‌هایشان از طریق پست الکترونیک (info@afaghnoorbayan.com) ما را در بهبود بخشی و طی نمودن درست و صحیح این مسیر صعب و دشوار، یاری دهند.

کتاب حاضر، تحت عنوان «درسنامه فهم روشمند قرآن بر محور سوره‌ها» در هفت گام زیر نظر و به سفارش معاونت مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران تألیف و تدوین شده است. در اینجا فرصت را غنیمت می‌شماریم و از تمامی دست‌اندرکاران این طرح ستیغ، به ویژه گروه تدوین متون آموزشی تفسیر و ترجمه قرآن کریم پژوهشکده بین‌المللی آفاق قدردانی می‌کنیم و تلاش خالصانه آنان را ارج می‌نهیم.

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران

اداره کل برنامه‌ریزی و تدوین متون تحصیلی

- درس ۱۰۵: **سوره مبارکه واقعه (۱)** ۱۰
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (بُسَّتْ، هَبَاءٌ، أَرْوَاجًا)، کارگاه بلاغت (مجاز عقلی (مجاز در اسناد))، پرسش تفسیری، تمرین ادبی، تمرین ترجمه.
- درس ۱۰۶: **سوره مبارکه واقعه (۲)** ۲۴
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (مَوْضُونَةٌ، مُمْخَلَّدُونَ، أَكْوَابٌ، أَبَارِيقٌ، كَأْسٌ، يُصَدِّعُونَ، يُزْفِقُونَ)، کارگاه بلاغت (بلاغت مجاز عقلی، تأکید الشیء بما يشبه ضده)، پرسش تفسیری، تمرین ادبی، تمرین ترجمه.
- درس ۱۰۷: **سوره مبارکه واقعه (۳)** ۳۸
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (مَخْضُودٌ، مَمْنُودٌ، مَشْكُوبٌ، عُرْبًا، سَمُومٌ، يَحْمُومٌ، مُثْرِفِينَ)، کارگاه بلاغت (تهكّم)، پرسش تفسیری، تمرین ادبی، تمرین ترجمه.
- درس ۱۰۸: **سوره مبارکه واقعه (۴)** ۵۲
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (الهِيم، تَخْرُجُونَ، تَزْرَعُونَ، حَطَامًا، لَمْعَرْمُونَ، الْمَزْنِ، أَجَاجًا، الْمُقْوِينَ)، کارگاه بلاغت (استعاره)، پرسش تفسیری، تمرین ادبی، تمرین ترجمه.
- درس ۱۰۹: **سوره مبارکه واقعه (۵)** ۶۶
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، کارگاه بلاغت (اطلاق و تقييد)، پرسش تفسیری، تمرین ادبی، تمرین ترجمه.
- درس ۱۱۰: **سوره مبارکه الرحمن (۱)** ۸۰
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (يَحْشِبَانِ، النَّجْمُ، الْأَكْمَامُ، الْعَصْفُ، آلاء)، کارگاه بلاغت (تقديم)، پرسش تفسیری، تمرین ادبی، تمرین ترجمه.
- درس ۱۱۱: **سوره مبارکه الرحمن (۲)** ۹۶
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (صَالُصَالٌ، أَلْفَحَّارٌ، مَارِجٌ، بَرِزْخٌ)، کارگاه بلاغت (اقسام تقديم)، پرسش تفسیری، تمرین ادبی، تمرین ترجمه.
- درس ۱۱۲: **سوره مبارکه الرحمن (۳)** ۱۱۰
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (الْقَلَانَ، مَعَشَرَ، أَنْ تَنْفُذُوا، أَقْطَارٌ، شَوَاطِئٌ، تَنْتَصِرَانِ، سِيَمَا)، کارگاه بلاغت (اغراض قسم دوم تقديم)، پرسش تفسیری، تمرین ادبی، تمرین ترجمه.

- درس ۱۱۳: سوره مبارکه الرحمن (۴) ۱۲۶
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (جَنَى، قاصِرَاتِ الطُّرْفِ، لَمْ يَطْمِئِنَّهُنَّ، مُدْهَمَاتَانِ، نَضَّاجَتَانِ، زُفْرَفٍ، عَبْقَرِيٍّ)، کارگاه بلاغت (تکرار؛ آرایه ای ادبی)، پرسش تفسیری، تمرین ادبی، تمرین ترجمه.
- درس ۱۱۴: سوره مبارکه قمر (۱) ۱۴۲
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (مُرْدَجَرٌ، دُسْرٌ)، کارگاه بلاغت (اغراض استفهام (۱))، پرسش تفسیری، تمرین ادبی، تمرین ترجمه.
- درس ۱۱۵: سوره مبارکه قمر (۲) ۱۶۰
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (مُنْفَعِرٌ، أَشْرٌ، تَعَاطَى، الْمُحْتَظِرٌ)، کارگاه بلاغت (اغراض استفهام (۲))، پرسش تفسیری، تمرین ادبی، تمرین ترجمه.
- درس ۱۱۶: سوره مبارکه قمر (۳) ۱۷۸
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (الزُّبُرُ، أَذْهَى، يُسْحَبُونَ)، کارگاه بلاغت (التفات)، پرسش تفسیری، تمرین ادبی.
- درس ۱۱۷: سوره مبارکه نجم (۱) ۱۹۲
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (مِرَّةٌ، قَابٌ)، کارگاه بلاغت (اقسام القرآن)، پرسش تفسیری، تمرین ادبی، تمرین ترجمه.
- درس ۱۱۸: سوره مبارکه نجم (۲) ۲۰۸
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (ضِيزِيٍّ)، کارگاه بلاغت (اغراض قسم‌های قرآنی)، پرسش تفسیری، تمرین ادبی، تمرین ترجمه.
- درس ۱۱۹: سوره مبارکه نجم (۳) ۲۲۴
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (أَكْدَى، أَقْنَى، أَرْقَتْ، سَامِدُونَ)، کارگاه بلاغت (اغراض استفهام (۳))، پرسش تفسیری، تمرین ادبی، تمرین ترجمه.